Att designa frågor och svarsalternativ

Fredrik Scheffer

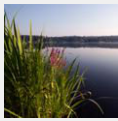
Enheten för Mätteknik

Processavdelningen

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Frågorna är viktiga!

Jag förstår inte vad de menar i den där frågan. Jag chansar på något….

De där uppgifterna finns inte i den enheten i våra system

Det där vill jag *inte* svara på. Jag hoppar över frågan…

Frågeblanketten - kommunikation

Kommunikation via språket (tal/skrift)

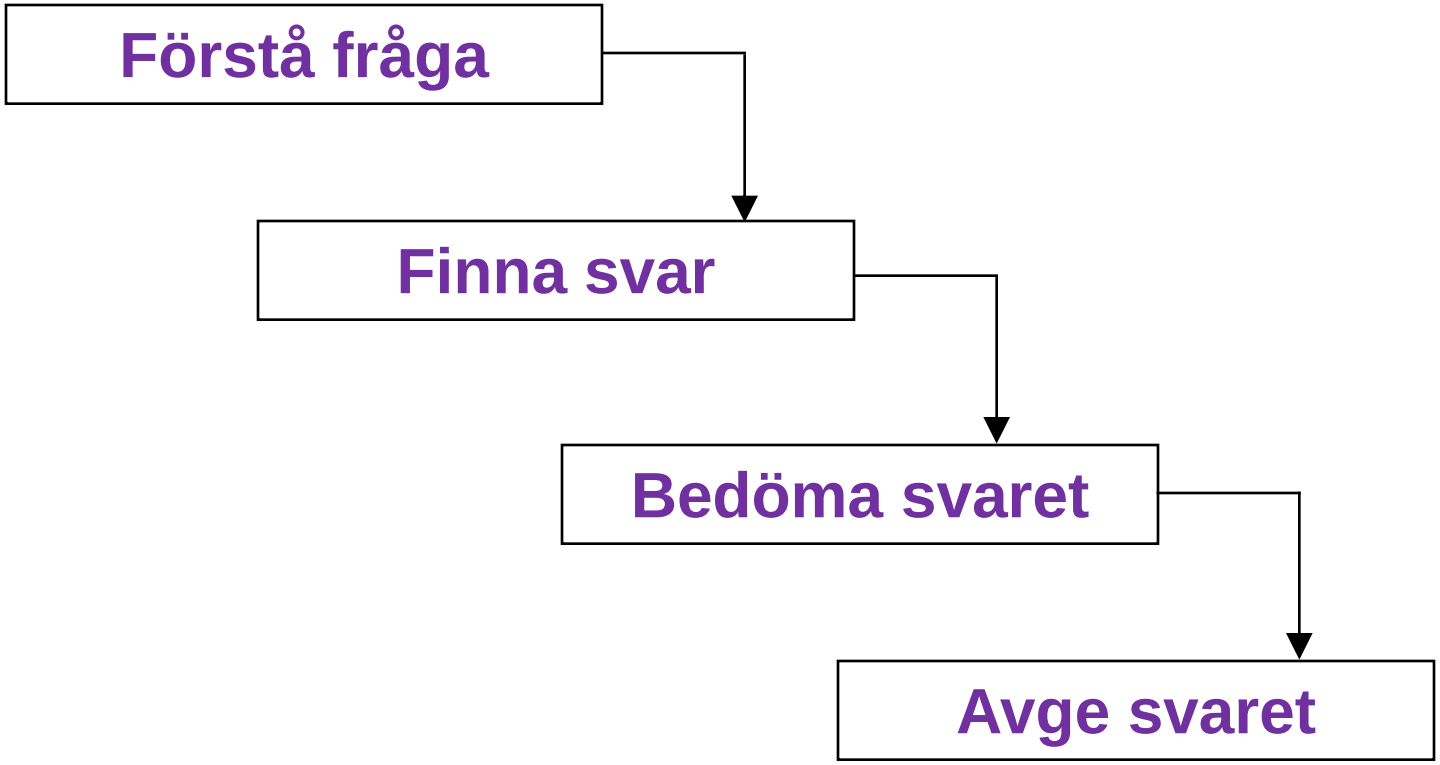
Frågekonstruktör

Uppgiftslämnare

Svarsprocess

CASM-modellen/4-stegs modellen

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Frågekonstruktion

- Frågan ska vara: enkel, kort, rak och begripligt formulerad.
- Frågan ska förstås av ALLA!
- Frågan ska vara neutral.

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tre frågetyper att fundera kring

- Direkta frågor/faktafrågor

- Attitydfrågor

- Påståendefrågor

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Direkta frågor

Hur många barn har du?

- ☐ Inga
- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ …

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Statistics Sweden

'albyrån

Barn?
Räknas sambos barn?
Måste de vara hemmaboende?
Ingår de som är över 18 och myndiga?

”Hur många barn har du?”

Definierad fråga?

Läser du kvällstidningar?

1 Ja

2 Nej

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Definierad fråga?

Brukar du läsa kvällstidningar minst 5 dagar i veckan? (eller .... någon gång/Hur ofta ...)

1 Ja

2 Nej

1 Varje dag

2 Ett par gånger i veckan

3 etc…

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Förutfattad mening

Hur lång resväg har du till ditt arbete?

0-2 km

3-5 km

5-10 km

Mer än 10 km

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Mer än en fråga

Sover du bättre om det är mörkt och tyst?

1 Bättre
2 Sämre
3 Ingen skillnad
4 Vet ej/har aldrig hänt

Har du under de senaste 3 mån varit förkyld och haft feber?

1. Ja
2. Nej

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Vag fråga - svåranalyserad

Hur ofta brukar du sola på sommaren?
(Hur många gånger per vecka eller månad)?

1 Mer än 2 gånger i veckan
2 1-2 gånger i veckan
3 2-3 gånger i månaden
4 1 gång i månaden eller mindre
5 Aldrig
9 Vet ej

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Frågor om det förflutna

Det första man bör fråga sig är om respondenterna kan förväntas ha uppmärksammat och ”lagt på minnet” det man frågar efter överhuvudtaget.

Hur många bilar passerade dig på vägen till jobbet imorse?

Minnet är *inte* ett fotoalbum med objektiva bilder som förblir oförändrade över tid!

Hur långt tillbaka kan man fråga om då?

Det beror på vad man frågar efter. Riktlinjer:

Framträdande händelser (större inköp, sjukhusvistelser, viktiga livshändelser etc) = kan minnas många år senare

Vardagliga händelser (matinköp, motionerande etc) = Få veckor

Attitydfrågor

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

Att fråga efter någons attityd – åsikt – inställning…

…till någonting

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

Två typer av attityder

- ”Stabila”
- ”Temporära”

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Stabila”

The filedrawer model **(Wilson & Hodges 1992)**

- Förstå fråga
- Finna svar
- Bedöma svar
- Avge svar

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Stabila”

The filedrawer model **(Wilson & Hodges 1992)**

Antaganden:

- Attityder finns redan
- Attityder är stabila

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Temporära”

Skapa en åsikt ”här och nu”

- Förstå fråga
- ~~Finna~~ Skapa svar
- Bedöma svar
- Avge svar

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Temporära”

Skapa en åsikt ”här och nu”

Perifer info blir viktigt:

- Frågekontext
- Frågeordning
- Andra omständigheter

= osäkra mätningar(?)

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Temporära”

I dessa fall är det viktigt:

- Tänk igenom fråga för fråga
- Formulera den så enkelt som möjligt
- Var medveten om kontext

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Temporära (och stabila)”

Att tänka på:

(Wärneryd m.fl.)

- **Var försiktig med att fråga om ämnen som folk inte intresserat sig för**

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Attitydfrågor

”Temporära”

Att tänka på:

(Wärneryd m.fl.)

- **Var försiktig med att dra slutsatser från svaren på enstaka frågor**

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Påståenden

Frågor i påståendeform ÄR problematiskt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Påståenden

Frågor i påståendeform ÄR problematiskt

- Ursprung
- Varför fungerar det dåligt?
- När fungerar det?

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Påståenden

Varför fungerar det dåligt

- Hypotetiska situationer
- Uppmuntrar till ”acquiescence” (benägenhet att hålla med)
- Osäkrare på sina svar
- Svårt att utforma neutrala påståenden

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Påståenden

När fungerar det?

- Riktiga påståenden, aktuella och som alla kan förväntas ha en uppfattning om
- När ämnet är känsligt
- Bättre för attityder/värderingar än för rena faktafrågor

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

1. Grundregler
2. Svarsskalor
3. Antal skalsteg?
4. Mittenalternativ?
5. Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

Grundregler

- Ömsesidigt uteslutande
- Uttömmande
- Överblickbara
- Jämna skalsteg
- Ett svar på frågan

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

1 Grundregler
2 Svarsskalor
3 Antal skalsteg?
4 Mittenalternativ?
5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsskalor

- Konsekvens i blanketten om möjligt (ej överskuggande självändamål!)
- Verbaliserade alternativ (undantag)
- Jämna skalsteg

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsskalor

- Konsek
möjligt
- Verbalise
(undantag)
- Jämna skalsteg

Obs!

De flesta skalor är på nominal/

ordinal-skalenivå

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsskalor

Svarsskalans format kan påverka

Olika resultat om skalan går från -5 till +5 jämfört 0 till 10 (Schwarz, Knauper, Hipler, Noelle-Neuman & Clark, 1991)..

34% valde en punkt mellan 0 och 5

Inte alls framgångsrik		Extremt framgångsrik
0	5	10

Inte alls framgångsrik		Extremt framgångsrik
-5	0	+5

… men bara 13% valde en punkt mellan -5 och 0. Svarsskalans format tycks påverka svaren.

Svarsskalor

Första exemplet

Inte alls framgångsrik	Extremt framgångsrik

Vad betyder detta?

Alltså, eftersom skalan är otydlig påverkar formatet hur den uppfattas. Ändpunkterna får olika betydelse och därmed påverkas också svaren.

Inte alls framgångsrik → **”avsaknad av framgång”**
0

Inte alls framgångsrik → **”misslyckad”**
-5

Bipolär - Unipolär

“Tomater är röda”

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer delvis
- ☐ Varken instämmer eller tar avstånd
- ☐ Tar delvis avstånd
- ☐ Tar helt avstånd

- ☐ Vet ej/ingen åsikt

- ☐ Instämmer helt
- ☐ Instämmer till stor del
- ☐ Instämmer till viss del
- ☐ Instämmer inte alls

- ☐ Vet ej/ingen åsikt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

1 Grundregler
2 Svarsskalor
3 Antal skalsteg?
4 Mittenalternativ?
5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsskalor

Antal skalsteg

- 5-11.... 7
- Dock två aspekter

1. Reliabilitet – validitet
2. Användarvänligt

Hur ska analysen göras/se ut?

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

1 Grundregler
2 Svarsskalor
3 Antal skalsteg?
4 Mittenalternativ?
5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Mittenalternativ?

- **Varken bra eller dåligt**
- **Både bra och dåligt**

- **En väg ut…**

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Svarsalternativ

1 Grundregler
2 Svarsskalor
3 Antal skalsteg?
4 Mittenalternativ?
5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tidningsrubrik

Cyklister är för hjälmlag

73 procent är för lag om obligatorisk cykelhjälm

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tidningsrubrik

Frågan bakom rubriken och artikeln:

”Skulle du vilja ha en lag om cykelhjälm om den hjälpte till att rädda cirka 30 liv per år?”

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tips vid frågekonstruktion

Undvik…

- …Långa meningar, långa ord, svåra begrepp, facktermer
- …bindeord (och, samt, eller)
- …negationer
- …ledande frågor (pos/neg laddade)

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Tack för mig!

Fredrik.scheffer@scb.se

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden